

Прутський похід Петра I 1711 року

Після Полтавської битви шведський король Карл XII та новообраний гетьман України Пилип Орлик на еміграції у Бендерах (Османська імперія) поновили українсько-шведський договір, маючи намір продовжити боротьбу проти московитів у Східній Європі. Одним із головних завдань для них було налагодження стосунків із французькою дипломатією, яка на той час відіграла провідну роль при дворі султана. Франція зрозуміла необхідність ослаблення Московії та її союзника Австрії. Туреччина, зі свого боку, була дуже стурбована посиленням позицій Московського царства та наближенням військ ворога до своїх кордонів. Спільна праця української, шведської та французької дипломатії увінчалася повним успіхом. 10 листопада 1710 року Османська імперія оголосила війну Московії.

У лютому 1711 року Петро I спішно зняв полки з Прибалтики і відправив їх на південь. Найбільш сприятливим напрямком для наступу значних московських сил (понад 43 тисячі вояків) була Правобережна Україна і територія сучасної Румунії. Московити повинні були форсувати Дністер, Прут, досягти Дунаю раніше за турецькі війська і розгромити їх на їхній території, а водночас і покінчити з армією Карла XII і Пилипа Орлика.

У ході цих подій вирішальну роль відіграла битва на річці Прут 1711 року. Перші сутички з турецькими військами розпочалися 7 липня. Московська армія підійшла до селища Станілешті, що на правому березі річки Прут, недалеко від Фальчі. Однак, як виявилось, турецька армія також переправилася на правий берег та зайняла Фальчі.

Московити змушені були відступити і згодом зупинилися біля урочища Нові Станілешті. Саме тут турецько-татарські війська повністю оточили московський табір, передові частини яничар були в декількох сотнях кроків. 8 липня розгорнувся бій, який із перервами тривав 36 годин до 10 липня.

Вирушаючи на Прут, московський цар сподівався на швидку перемогу, як і під Полтавою, однак сталося зовсім інакше. Становище у Петра I було вкрай відчайдушне, навіть критичне. Запас боєприпасів був обмежений, не вистачало продовольства. У таборі розпочався голод. Цар змушений був визнати поразку і

заявити: «... ось і мені тут зараз так погано, як і моєму брату Карлу під Полтавою». Петро I вирішив просити перемир'я. Для ведення переговорів із візирем Балтаджи Мехмед-пашою він відправив найкращого дипломата Петра Шафірова, дружину Катерину I для підписання миру на будь-яких умовах, крім полону. Петро I був готовий віддати відвойовані території не тільки туркам (Азов, Таганрог, Кам'яний Затон), а й шведам (побережжя Балтики і Псков).

Московитам вдалося підкупити турецького головнокомандувача, який отримав 850 кг золота та коштовності від Катерини I. Згодом візирю було видано ще 350 кг золота. Мехмед-паша випустив московитів із пастки, підписавши мир, відомий в історії як Прутський. Після цих подій Петро I нагородив Катерину спеціально заснованим для неї орденом «Освобождения», пізніша назва – «Святої великомучениці Катерини».

У Прутському договорі пункт, що стосувався України і Польщі, було викладено неясно, кожна сторона розуміла його по-своєму. Пилип Орлик трактував договір так, що за ним цар зрікається всієї України, Московія ж наполягала, що звільняє лише Правобережжя.

По суті, Прутський похід та не менш важлива битва на річці Прут стала ще однією трагедією для українського народу. Не вдалося Пилипу Орлику домогтися суверенітету української держави. Вплинули ці події і на Швецію. Була втрачена остання надія Карла XII здобути перевагу над Московією в ході Північної війни. Для Московії – втрата слави своєї зброї, престижу, південного флоту, спустошення державної скарбниці. «Пресвята вікторія», здобута Петром I «малою кров'ю» під Полтавою, у Прутській битві затребувала від нього великої крові, значних коштів і ганьби російської зброї.